

บทที่ 2

ปริทัศน์วรรณกรรม

ในการศึกษาเรื่อง “ความสนใจในการอ่านของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ” มีการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ความหมายของการอ่าน
2. ความสำคัญของการอ่าน
3. วัตถุประสงค์ในการอ่าน
4. สื่อสารนิเทศ
5. ประเภทของสื่อสารนิเทศ
  - 5.1 สื่อสิ่งพิมพ์
  - 5.2 สื่ออิเล็กทรอนิกส์
6. การอ่านในวิชาชีพบรรณารักษ์
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 7.1 งานวิจัยในต่างประเทศ
  - 7.2 งานวิจัยในประเทศไทย

1. ความหมายของการอ่าน

การอธิบายความหมายของการอ่านมีทั้งที่เป็นการอธิบายลักษณะขอบเขตและการอธิบายเชิงกระบวนการ ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2546 : 940) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า หมายถึง ว่าตามตัวหนังสือ ออกเสียงตามตัวหนังสือ ดูหรือเข้าใจความจากตัวหนังสือ สังเกตหรือพิจารณาดูเพื่อให้เข้าใจ

การอ่าน คือ กระบวนการถ่ายทอดความหมายจากตัวอักษรเป็นแนวคิด ผู้อ่านที่ดีต้องสามารถจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน ตลอดจนแนวคิดของผู้เขียนได้ โดยอาศัยประสบการณ์เดิมที่มีอยู่มาผสมผสานกับความรู้ใหม่ที่เพิ่งได้รับ จนเกิดความเข้าใจเรื่องที่อ่านอย่างแจ่มแจ้งและสรุปลงความเห็นได้ (สมนา อินทร์คำน้อย , 2539 : 8)

การอ่าน หมายถึงการเข้าใจความหมายของคำ สัญลักษณ์ หรือเรื่องราวต่างๆ สามารถรับรู้แล้วแปลความหมายออกมาได้ ฉะนั้นหัวใจของการอ่านก็คือ การเข้าใจและสามารถแปลความหมายของถ้อยคำที่อ่านได้อย่างถูกต้องนั่นเอง (กัลยา ยวนมาลัย , 2539 : 8)

การอ่านมิใช่แต่เพียงการออกเสียงตามตัวอักษรอย่างเดียว การอ่านเป็นกระบวนการถ่ายทอดความหมายจากตัวอักษรออกมาเป็นความคิดและจากความคิดที่ได้จากการอ่านผสมผสานกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่เป็นเครื่องช่วยพิจารณาตัดสินใจนำแนวความคิดที่ได้จากการอ่านไปใช้ประโยชน์ต่อไป (ศรีรัตน์ เจิงกลิ่นจันทร์ , 2544 : 4)

สรุปได้ว่า การอ่าน คือ การรับรู้ การเข้าใจ ความหมายจากตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ และแปลความหมายออกมา โดยที่ความหมายนั้นสามารถเปลี่ยนไปตามแนวความคิดของผู้อ่านแต่ละบุคคล ขึ้นอยู่กับความคิดหรือประสบการณ์ของผู้อ่าน

2. ความสำคัญของการอ่าน

ปัจจุบันการอ่านมีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตมากกว่ายุคที่ผ่านมา โลกทุกวันนี้เป็นโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในทางวิทยาการ ทางวัตถุและทางความรู้สึกนึกคิด เราในฐานะสมาชิกในสังคมคนหนึ่งควรติดตามความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในสังคมและในโลก เพื่อเราจะได้เป็นผู้ที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์อยู่เสมอ การอ่านเป็นวิธีการที่ดีที่สุดวิธีหนึ่งในการติดตามเหตุการณ์และความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นในโลก แม้ว่าขณะนี้เทคโนโลยีจะเจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น ทำให้เรามีสื่อสารมวลชนในลักษณะอื่นๆ ที่ไม่ใช่ทางหนังสือมากกว่าเดิม เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หรือวิดีโอแต่การอ่านก็ดูเหมือนจะเป็นการรับข่าวสารและเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวต่างๆ ที่ละเอียดรอบด้านมากกว่าการรับสารจากสื่ออื่นๆ (ตรีศิลป์ บุญจรรย์ , 2535 : 681)

การอ่านมีความสำคัญต่อมนุษย์ตั้งแต่เด็กจนโต เป็นสิ่งที่มีคุณค่าและอำนวยความสะดวกทั้งแก่ตัวผู้อ่านเองและแก่สังคม การอ่านมีความจำเป็นและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษา การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการประกอบอาชีพซึ่งจะส่งผลถึงการพัฒนาประเทศต่อไป ดังนั้นการอ่านจึงเป็นพื้นฐานของการสร้างองค์ความรู้ที่สำคัญทุกอย่างนั่นเอง (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ , 2546 : 1 ; ชุตินา สัจจามันท์ , 2533 : 58)

การอ่านช่วยให้มนุษย์ได้มีโอกาสพัฒนาการเรียนรู้และศักยภาพในการทำงาน สามารถพัฒนาตนเองไปสู่ความสำเร็จและดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้เพราะสิ่งที่ได้รับจากการอ่านมีให้เลือกมากมาย ดังนี้ (แมนมาส ขวลิต , 2544 : 8-9)

1. ความรู้ทางวิชาการทุกสาขา
2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม สังคม สิ่งแวดล้อมและเหตุการณ์ประจำวัน ซึ่งทุกคนต้องรู้
3. ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ มรดกทางศิลปะและวัฒนธรรมของชาติและของโลก รู้จักวิธีอนุรักษ์และพัฒนาในทางที่ถูกต้อง
4. ความเข้าใจในวิถีชีวิต จิตใจ อารมณ์ของตนเองและผู้อื่นทำให้ชีวิตที่เป็นสุขด้วยความสงบและเอื้ออาทรต่อกันอย่างยั่งยืน
5. ความสามารถในการประกอบอาชีพการงานให้ได้ผลดี
6. ความจรรโลงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยบูรณาการสิ่งที่ได้จากการอ่านมาสร้างสรรค์ผลงานและมุ่งมั่นในการทำชีวิตมีคุณภาพ จริยธรรมและมีความเป็นผู้นำ
7. ความรู้ความสามารถในด้านพุทธศึกษา จริยศึกษา พลศึกษาและหัตศึกษา ซึ่งจะ

ช่วยให้บุคคลพัฒนาตนเองให้เป็นคนเก่ง เป็นคนดี มีความสุข สามารถพึ่งตนเองและเป็นที่พึ่งของคนอื่นได้

8. พัฒนาการของสมอง การอ่านมากอยู่เป็นนิจ ช่วยให้สมองสามารถทำงานได้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

3. วัตถุประสงค์ในการอ่าน

การอ่านส่วนมากแล้วผู้อ่านมักจะต้องมีวัตถุประสงค์ในการอ่าน ได้แก่ อ่านเพื่อความรู้ อันเป็นการสนองความอยากรู้อยากเห็นของมนุษย์ เช่น อ่านข่าวสารต่างๆ อ่านเพื่อตอบปัญหาข้อข้องใจต่างๆ อ่านเพื่อความรู้ในขณะที่เรียนอ่านเพื่อการเขียนรายงานต่างๆ อ่านเพื่อเพิ่มความรู้เนื้อหาในบทเรียน อ่านเพื่อการฝึกปฏิบัติ เช่นอ่านระเบียบต่างๆ การอ่านเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาต่างๆ เช่นการอ่านภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส ฯลฯ ซึ่งการอ่านลักษณะนี้เรียกได้ว่าเป็นการอ่านจริง นอกจากนั้นการอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน เพื่อคลายเหงา คลายเครียด หรือคลายทุกข์ หรือการอ่านเพื่อฆ่าเวลาเรียกว่าการอ่านเล่นนั่นเอง

โดยทั่วไปการอ่านจะมีความมุ่งหมาย 4 ประการ (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, 2546 : 2 ; ภูริภัทร ทิศร, 2543 : 11)

1. อ่านเพื่อแสวงหาความบันเทิง นักอ่านจำนวนมากที่สุดแสวงหาความสนุกสนานเบิกบาน การพักผ่อนหย่อนใจจากการอ่านหนังสือ เช่น นวนิยาย เรื่องสั้น หนังสือการ์ตูนและหนังสือประเภทสวยงาม

2. อ่านเพื่อแสวงหาความรู้ การอ่านเป็นสิ่งที่ตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นเป็นพฤติกรรมที่ทำให้ผู้อ่านค้นหาคำตอบในสิ่งที่ตนเองต้องการจะรู้ ทำให้ได้รับทราบเหตุการณ์ปัจจุบัน ทันสมัย ทันเหตุการณ์ เช่น นักเรียน นักศึกษา มีภาระหน้าที่ที่จะต้องค้นคว้าศึกษาหาความรู้ ซึ่งส่วนใหญ่จะได้จากการอ่านหนังสือ

3. อ่านเพื่อแสวงหาความคิด มีหนังสือจำนวนมากช่วยให้คนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งมีได้เกิดจากการอ่านหนังสือความรู้หรือวิชาการเท่านั้น การอ่านหนังสือบันเทิงคดีหรือข่าวสารก็อาจทำให้ผู้อ่านเกิดความคิดใหม่หรือเปลี่ยนแปลงความคิดได้ โดยที่ผู้อ่านนำสิ่งที่ได้รับจากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆได้

4. อ่านเพื่อสนองความต้องการอื่นๆ เป็นการอ่านเพื่อขดเชยความเข้าใจที่ยังขาดอยู่ เช่น การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การอ่านคู่มือการทำอาหาร

ซึ่งแต่ละบุคคลจะมีวัตถุประสงค์ในการอ่านแตกต่างกันไป บางคนอ่านเพื่อความบันเทิง บางคนอ่านเพื่อการทำงาน ขึ้นอยู่กับความสนใจ การศึกษา และความต้องการของแต่ละบุคคล

4. สื่อสารนิเทศ

สื่อสารนิเทศที่อ่านมีหลายประเภท นับตั้งแต่ ศิลปิน จิตรกร หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ ป้ายประกาศ โฆษณา สื่อโทรทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทั้งหลาย แต่รูปแบบของสื่อสารนิเทศที่นิยมใช้แพร่หลายและสะดวกในการใช้มากที่สุดก็คือ สื่อสิ่งพิมพ์ เนื่องจากสามารถอ่านได้ทันทีโดยไม่ต้องการอุปกรณ์เทคโนโลยีช่วยและสะดวกในการนำติดตัวไปได้ทุกหนทุกแห่ง ปัจจุบันและในอนาคตจะมีการผลิตสื่อในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น มีระบบสื่อสารอินเทอร์เน็ตเชื่อมโยงทั่วโลก การเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศต่างๆ มีความรวดเร็ว เมื่อเป็นเช่นนี้รูปแบบของการอ่านต้องปรับเปลี่ยนให้รวดเร็วยิ่งขึ้นและมีเครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ ที่ต้องเรียนรู้และฝึกฝนทักษะ มีองค์ความรู้ที่ต้องอ่านและเรียนรู้มากขึ้นต่อไปจนชั่วชีวิต (สุริทอง ศรีสะอาด , 2546 : 25)

5. ประเภทของสื่อสารนิเทศ

สื่อสารนิเทศมี 3 ประเภทใหญ่ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แต่สื่อที่ผู้อ่านโดยทั่วไปรับรู้โดยการอ่านมี 2 ประเภทคือ สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แต่ละประเภทจำแนกย่อยได้ดังนี้ (ประภาวดี สืบสนธิ์ , 2543 : 49,54 ; นันทา วิทวุฒิศักดิ์ , 2540 : 34 ; สุโขทัยธรรมมาธิราช , 2531 : 193-194)

5.1 สื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึง วัสดุใด ๆ ที่พิมพ์ขึ้นโดยมีข้อความ ตัวอักษร หรือรูปประกอบที่เป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้ความคิด หรือข่าวสาร ด้วยวิธีการต่าง ๆ อันทำให้เกิดเป็นสิ่งพิมพ์ขึ้นหลายสำเนา ซึ่งผู้ใช้สามารถอ่านตัวอักษรจากวัสดุประเภทนี้ได้โดยตรง วัสดุตีพิมพ์มีหลายชนิด ได้แก่

5.1.1 หนังสือ เป็นสิ่งพิมพ์ ที่บันทึกความรู้ ความคิด หรือประสบการณ์ ของมนุษย์ โดยเสนอเนื้อเรื่องอย่างเป็นลำดับ จัดทำเป็นรูปเล่ม เข้าเล่มและเย็บเล่มอย่างถาวร หนังสือให้ประโยชน์แก่ผู้อ่านหลายประการด้วยกัน ได้แก่ ให้ความรู้วิชาการทุกระดับ ให้ความบันเทิงใจ ให้ผู้อ่านรู้สึกซาบซึ้งเห็นคุณค่าในสิ่งดีงาม ให้ความรู้ที่ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และให้ ความรู้ทั่วไปอันจะทำให้ผู้อ่านมีความรู้กว้างขวางทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่าง ๆ หนังสือแบ่งตามเนื้อหากว้าง ๆ เป็น 2 ประเภท คือ

5.1.1.1 หนังสือสารคดี/ความรู้ หมายถึง หนังสือที่เขียนขึ้นจากเค้าความจริง มุ่งนำเสนอเนื้อหาสาระ ความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายและได้รับความรู้ตามความเป็นจริง เช่น ตำราวิชาการ หนังสือความรู้ทั่วไป หนังสืออ้างอิง

5.1.1.2 บันเทิงคดี หมายถึง หนังสือที่เขียนขึ้นจากจินตนาการและประสบการณ์ของผู้เขียน มุ่งให้ความบันเทิง ความเพลิดเพลิน แก่ผู้อ่านเป็นสำคัญ โดยมีข้อคิด คติชีวิต สาระ ความรู้ สอดแทรกด้วย ได้แก่ นวนิยาย รวมเรื่องสั้น เป็นต้น

5.1.2 วารสาร/นิตยสาร คือ สิ่งพิมพ์ ที่มีชื่อจำหน่ายที่แน่นอน เย็บเป็นเล่ม มีกำหนดออกสม่ำเสมออย่างต่อเนื่องตามกำหนด เนื้อหาประกอบด้วยบทความเรื่องราวต่าง ๆ ที่ทันสมัย บางเรื่องจบในฉบับ บางเรื่องลงต่อเนื่องกันหลายฉบับ เนื้อหาในเล่มอาจรวมเรื่องทั่ว ๆ ไป หรือจำกัดตามแขนงวิชาใดวิชาหนึ่ง วารสารเป็นที่มาของข้อมูลและเรื่องราวที่ทันสมัยกว่าหนังสือ อาจแบ่งเป็นพวกย่อยๆ ได้อีก ดังนี้

5.1.2.1 วิชาการ/วิชาชีพ เป็นวารสารที่มุ่งส่งเสริมความรู้ทางวิชาการเฉพาะสาขาวิชาหรือหลายสาขาวิชา เนื้อหาประกอบด้วยเรื่องราวและวิทยาการใหม่ ๆ ที่เขียนโดยนักวิชาการในสาขานั้น ๆ ช่วยให้ ผู้อ่านมีความรู้ ทันต่อความก้าวหน้าของวิชาการสาขานั้นๆ เช่น ไมโครคอมพิวเตอร์ วารสารนิเทศศาสตร์ Bio Science เป็นต้น

5.1.2.2 กึ่งวิชาการ เป็นวารสารที่มีเนื้อหาประกอบด้วยข่าวเป็นส่วนใหญ่ พร้อมทั้งข้อมูลรายละเอียดหรือข้อคิดเห็น ข้อวิจารณ์ของผู้เขียนสอดแทรกลงไปด้วย ทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้ ความบันเทิง เช่น มติชนสุดสัปดาห์ สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ เป็นต้น

5.1.2.3 นิตยสาร เป็นวารสารที่มุ่งให้ความบันเทิงเป็นหลัก มีเนื้อหาหลายๆ เรื่อง เช่น นวนิยาย เรื่องสั้น ความรู้ เบ็ดเตล็ด วารสารประเภทนี้ เช่น สกุลไทย กุลสตรี เป็นต้น

5.1.3 หนังสือพิมพ์ คือ สิ่งพิมพ์ที่ออกตามระยะเวลาที่กำหนดติดต่อกันไปอย่างต่อเนื่องเป็นรายวันหรือรายคาบหนึ่ง ๆ มีลักษณะเป็นแผ่นพิมพ์ที่พับรวมกัน โดยไม่มีการเย็บและมีเนื้อหาที่เน้นในเรื่องของข่าวสารด้านต่าง ๆ ในท้องถิ่น ในประเทศและต่างประเทศ บทความหรือสารคดีที่แสดงความคิดเห็นภาพ และเรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นเรื่องของเหตุการณ์ ปัจจุบันที่กำลังอยู่ในความสนใจของประชาชน หนังสือพิมพ์บางฉบับมีนวนิยายหรือบทโทรทัศน์ เพื่อให้ผู้อ่านได้รับความบันเทิงอีกด้วยอาจแบ่งเป็นพวกย่อยๆ ได้อีก ดังนี้

5.1.3.1 หนังสือพิมพ์เฉพาะด้าน หนังสือพิมพ์ประเภทนี้จะนำเสนอเนื้อหาเน้นเฉพาะเรื่องเพื่อคนอ่านเฉพาะกลุ่ม หนังสือพิมพ์เฉพาะด้านมักจะออกเป็นรายสัปดาห์มากกว่ารายวัน เพราะมีผู้อ่านจำนวนจำกัดไม่มากเหมือนหนังสือพิมพ์ทั่วไปเช่น สยามกีฬา ฐานเศรษฐกิจ เป็นต้น

5.1.3.2 หนังสือพิมพ์ทั่วไป หนังสือพิมพ์ประเภทนี้มีอยู่ทั่วไป มีความหลากหลายในการเสนอเนื้อหา มีทั้งข่าว บทความ บทวิจารณ์และคอลัมน์ต่างๆ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศ ด้านการศึกษา วิทยาการ ด้านสังคมสตรี ด้านศิลปะบันเทิง วัฒนธรรมและด้านกีฬา เป็นต้น หนังสือพิมพ์รายวันส่วนใหญ่ที่จำหน่ายอยู่ในท้องตลาดเวลานี้ จัดอยู่ในประเภทหนังสือพิมพ์ทั่วไป เช่น ไทยรัฐ เดลินิวส์ เป็นต้น

5.2 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง สื่อที่บันทึกสารนิเทศด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับเก็บประเบียนของสารนิเทศต่างๆ อาจอยู่ในรูปของสื่อบันทึกข้อมูลประเภทสารแม่เหล็ก เช่น แผ่นจานแม่เหล็กชนิดอ่อน (floppy disk) และสื่อประเภทจานแสง (optical disk) หรืออาจอยู่ในรูปแบบของฐานข้อมูลในเครื่องคอมพิวเตอร์ บันทึกอักขระแบบดิจิทัลไม่สามารถอ่านได้ด้วยตาเปล่า ต้องใช้เครื่องคอมพิวเตอร์บันทึกและอ่านข้อมูล

5.2.1 เว็บไซต์ คือบริการค้นหรือเรียกดู ข้อมูลแบบหนึ่ง ในอินเทอร์เน็ต ข้อมูลในเว็ลด์ไวด์เว็บ จะอยู่ในแบบสื่อผสม หรือมัลติมีเดีย (multimedia) ที่มีทั้งตัวอักษร รูปภาพ เสียง ภาพเคลื่อนไหวแบบวิดีโอ ข้อมูลจะถูกแบ่งเป็นหน้า ๆ แต่ละหน้าสามารถ เชื่อมโยงถึงกันได้เป็นแบบเครือข่ายคล้ายใยแมงมุม จากแหล่งต่าง ๆ ที่กระจายอยู่ทั่วโลก

5.2.2 ฐานข้อมูลซีดีรอม เป็นการสืบค้นข้อมูลประเภทภาพหรือตัวอักษรจากแผ่นดิสก์ที่บรรจุข้อมูลสำเร็จรูปไว้แล้ว ซึ่งสามารถสืบค้นได้จากเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ติดตั้งเครื่องอ่านแผ่นซีดีรอมได้เลย

5.2.3 ฐานข้อมูลออนไลน์ เป็นการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่อยู่ห่างไกลออกไปภายใต้เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ระบบออนไลน์ประกอบด้วยคอมพิวเตอร์กลางที่เก็บข้อมูลขนาดใหญ่ หลายฐานข้อมูลและสามารถส่งข้อมูลแก่ผู้ใช้ที่อยู่ปลายทางห่างไกลได้

6. การอ่านในวิชาชีพบรรณารักษ์

การอ่านสื่อสารนิเทศทุกรูปแบบเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับบรรณารักษ์อย่างยิ่ง การอ่านของบรรณารักษ์ อาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ อ่านเพื่อชีวิตและอ่านเพื่อการปฏิบัติงาน

การอ่านเพื่อชีวิต หมายถึง การอ่านเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ได้แก่การอ่านสื่อสารนิเทศทุกรูปแบบตามเป้าหมายและความสนใจส่วนตัว อ่านด้วยความรักและความสนใจไม่มีเงื่อนไขบังคับ ส่วนใหญ่จะเป็นการอ่านให้ได้เนื้อหาสาระใจความ เพื่อความรู้ ความคิด เพื่อความบันเทิง เพื่อบุคลิกภาพ เพื่อความจรรโลงและสุนทรียภาพ อ่านทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอไปตลอดชีวิต

การอ่านเพื่อการปฏิบัติงาน ส่วนใหญ่เป็นการอ่านเพื่อนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในงานบริหารจัดการ เพื่อให้บริการสารนิเทศ เป็นการอ่านเพื่อบริการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผู้อื่นด้วยสื่อสารนิเทศ อ่านเพื่อชี้แนะแหล่งสารนิเทศแก่ผู้ใช้บริการ อ่านเพื่อส่งเสริมและพัฒนาบริการสารนิเทศ (สุริทอง ศรีสะอาด ,2546 : 25-26)

ดังนั้นบรรณารักษ์จึงควรเป็นผู้ที่รักในการอ่าน เพื่อติดตามความรู้ในวิชาการแขนงต่างๆ ตลอดจนเหตุการณ์ ข่าวสาร และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อที่จะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพิ่มพูนความรู้อันเป็นการช่วยสร้างความก้าวหน้าในวิชาชีพบรรณารักษ์ และส่งเสริมการศึกษาต่อของบรรณารักษ์ด้วย

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่านของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ทั้งของต่างประเทศและงานวิจัยในประเทศไทย พบว่ามี 6 เรื่อง เป็นงานวิจัยของต่างประเทศ 1 เรื่อง และงานวิจัยในประเทศไทย 5 เรื่อง ซึ่งสรุปได้ดังนี้

7.1 งานวิจัยในต่างประเทศ งานวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการอ่านของบรรณารักษ์ มี 1 เรื่อง ดังนี้

Haddow and Harvey (2003) ได้ศึกษาเรื่องการอ่านของบรรณารักษ์วิชาชีพ ในด้านประเภทและเนื้อหาของสิ่งพิมพ์ที่อ่าน โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์บรรณารักษ์วิชาชีพใน

แถบภาคตะวันตกของประเทศออสเตรเลียจำนวน 40 คน ผลการวิจัยพบว่า สิ่งพิมพ์ที่บรรณารักษศาสตร์ส่วนใหญ่อ่านมากที่สุดคือ วารสาร โดยบรรณารักษศาสตร์ที่อ่านวารสาร Incite ซึ่งพิมพ์โดย ALIA (Australian Library and Information Association) มากที่สุด และเนื้อหาที่บรรณารักษศาสตร์ส่วนใหญ่อ่านมากที่สุดคือเนื้อหาเกี่ยวกับห้องสมุด

7.2 งานวิจัยในประเทศไทย

สมใจ อัครประเสริฐดี (2528) ได้ศึกษาเรื่อง ความสนใจและความต้องการในการอ่านวารสารทางบรรณารักษศาสตร์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร การวิจัยดังกล่าวศึกษาความสนใจในการอ่าน ภาษา ความถี่และเวลาที่ใช้ในการอ่าน ปริมาณที่อ่าน จุดมุ่งหมาย แรงจูงใจและปัญหาในการอ่านวารสารทางบรรณารักษศาสตร์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม ผลที่ได้คือ วารสารภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่บรรณารักษ์ให้ความสนใจ คือ วารสารห้องสมุดและ College & Research Libraries เนื้อหาที่สนใจเป็นเรื่องเกี่ยวกับชาวต่างชาติที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดและวิชาชีพ บรรณารักษ์ส่วนใหญ่อ่านวารสารภาษาไทยมากกว่าภาษาอังกฤษ ความถี่ในการอ่าน 2-3 เดือนต่อครั้ง และบรรณารักษ์ส่วนใหญ่ใช้เวลาสำหรับการอ่านน้อย ปริมาณการอ่านวารสารมีน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนวารสารที่มีการพิมพ์ จุดมุ่งหมายและแรงจูงใจในการอ่านของบรรณารักษ์ส่วนใหญ่อ่านเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาชีพและตระหนักถึงความจำเป็นในการอ่าน บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ประสบปัญหาในเรื่องงานที่ตนปฏิบัติมีมากจนไม่มีเวลาอ่าน

กาญจนา พุทธนิมนต์ (2530) ได้ศึกษาเรื่อง ความสนใจในการอ่านและการใช้ห้องสมุดของนักเรียนนายเรือ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสนใจในการอ่านและการใช้ห้องสมุดของนักเรียนนายเรือ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนนายเรือส่วนใหญ่เห็นว่าการอ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่างๆ มีความสำคัญมาก และใช้เวลาว่างด้วยการอ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่างๆ มากที่สุด สาเหตุที่ทำให้นักเรียนนายเรือสนใจอ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่างๆ คือ ความสนใจของตนเอง วิธีการที่นักเรียนนายเรือได้หนังสือและสิ่งพิมพ์มาอ่านส่วนใหญ่ได้มาจากการซื้ออ่านเอง นักเรียนนายเรือส่วนใหญ่ชอบอ่านหนังสือภาษาไทยและเลือกเนื้อเรื่องที่ตรงกับความสนใจของตนเอง วัตถุประสงค์ในการอ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์เพื่อพักผ่อนและความบันเทิงและอ่านเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ปัญหาในการอ่านคือมีเวลาว่างในการอ่านหนังสือไม่เพียงพอและอ่านหนังสือได้ช้า นักเรียนนายเรือส่วนใหญ่อ่านหนังสือพิมพ์และหนังสือทั่วไปในระดับมาก หนังสือและสิ่งพิมพ์ประเภทต่างๆ ของห้องสมุดที่นักเรียนนายเรือใช้ในระดับมากได้แก่ หนังสือพิมพ์ภาษาไทยและหนังสือในหมวดความรู้ทั่วไป

อำไพ อารุณทรัพย์ (2530) ได้ศึกษาเรื่อง ความสนใจและความต้องการในการอ่านวารสารทางบรรณารักษศาสตร์ของอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย งานวิจัยดังกล่าวศึกษาความสนใจในการอ่าน ในเรื่องความถี่และเวลาที่ใช้ในการอ่าน จำนวนที่อ่าน ประเภทของเรื่อง ชื่อวารสาร จุดมุ่งหมาย แรงจูงใจและปัญหาในการอ่านวารสารทางบรรณารักษศาสตร์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ผู้สอนอ่านวารสารสัปดาห์ละครั้ง ใช้เวลาในการอ่านวารสารแต่ละครั้งประมาณ 1-2 ชั่วโมง จำนวนที่อ่าน 1-20 บทความ เรื่องที่อ่าน ได้แก่ งานวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ อ่านวารสารห้องสมุดและ American Libraries จุดมุ่งหมายในการอ่านเพื่อนำเนื้อหา มาประกอบการเรียนการสอน เนื้อเรื่องตรงกับความสนใจเป็นแรงจูงใจในการอ่าน อาจารย์ส่วนใหญ่ประสบปัญหาวารสารภาษาไทยออกล่าช้า

บุญส่ง แก้วรากมุกข์ (2537) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน กับการนำเอาเนื้อหาสาระของหนังสือพิมพ์มาใช้ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ปริมาณของหนังสือพิมพ์ที่อ่านแต่ละครั้งมีความสัมพันธ์กับระดับการนำเอาเนื้อหาสาระของหนังสือพิมพ์มาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและระดับความสนใจในเนื้อหาประเภทต่างๆในหนังสือพิมพ์รายวัน มีความสัมพันธ์กับระดับการนำเอาเนื้อหาสาระของหนังสือพิมพ์มาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

นพรัตน์ เตชะวณิช (2544) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของพนักงานธนาคารกสิกรไทย ที่มีต่อวารสารกิจการสัมพันธ์ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการผลิตเอกสารสิ่งพิมพ์ของธนาคารกสิกรไทย ให้มีคุณภาพ ซึ่งพบว่าพนักงานส่วนใหญ่อ่านวารสารกิจการสัมพันธ์บ้างบางฉบับ อ่านบางคอลัมน์ที่น่าสนใจ พนักงานมีความพึงพอใจในเนื้อหา มากในด้านการส่งเสริมความรู้และวารสารกิจการสัมพันธ์มีประโยชน์มากในด้านการให้ความรู้รอบตัวกว้างขวางมากขึ้น

ผลการศึกษาค้นคว้าวิจัยทั้ง 6 เรื่อง มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความสนใจในการอ่านของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ สรุปได้ดังนี้

1. เวลาในการอ่านสื่อสารนิเทศ

งานวิจัยของ สมใจ อิศวประเสริฐดี (2528) พบว่าบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่ใช้เวลาในการอ่านวารสารทางบรรณารักษศาสตร์น้อย คือ อ่าน 2-3 เดือนต่อครั้ง

ส่วนงานวิจัยของอำไพ อ่ำรุ่งทรัพย์ (2530) พบว่าอาจารย์ผู้สอนอ่านวารสารทางบรรณารักษศาสตร์สัปดาห์ละครั้ง ใช้เวลาในการอ่านวารสารแต่ละครั้งประมาณ 1-2 ชั่วโมงและงานวิจัยของ บุญส่ง แก้วรากมุก (2537) พบว่าครูส่วนใหญ่อ่านหนังสือพิมพ์ประมาณ 5-6 ครั้งต่อสัปดาห์และ

2. วัตถุประสงค์ในการอ่านสื่อสารนิเทศ

งานวิจัยของ สมใจ อัครประเสริฐดี (2528) พบว่าบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่อ่านเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการบรรณารักษศาสตร์และสาขาที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยของ บุญส่ง แก้วรากมุก (2537) พบว่าครูส่วนใหญ่อ่านข่าวการศึกษามาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนมากที่สุด และงานวิจัยของ กาญจนา พุทธินิมน์ (2530) พบว่านักเรียนนายเรือส่วนใหญ่อ่านเพื่อพักผ่อนและความบันเทิงและอ่านเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และงานวิจัยของ อำไพ อ่ำรุ่งทรัพย์ (2530) พบว่าอาจารย์ผู้สอนมีจุดมุ่งหมายในการอ่านเพื่อนำเนื้อหามาประกอบการเรียนการสอน

3. ประเภทและเนื้อหาของสื่อสารนิเทศที่อ่าน

งานวิจัยของ สมใจ อัครประเสริฐดี (2528) พบว่าบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่อ่านเรื่องที่สนใจและเกี่ยวข้องกับงานที่ตนปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญส่ง แก้วรากมุก (2537) พบว่าครูส่วนใหญ่จะอ่านข่าวการศึกษาในหนังสือพิมพ์มากที่สุด เพื่อมาใช้พัฒนาการเรียนการสอนของตนเอง ส่วนงานวิจัยของ Haddow and Harvey (2003) พบว่าสิ่งพิมพ์ที่บรรณารักษ์วิชาชีพส่วนใหญ่อ่านมากที่สุดคือ วารสาร และงานวิจัยของ นพรัตน์ เตชะวณิช (2544) พนักงานธนาคารมีความพึงพอใจในเนื้อหาในด้านการส่งเสริมความรู้ในระดับมาก

4. ปัญหาในการอ่านสื่อสารนิเทศ

งานวิจัยของกาญจนา พุทธินิมน์ (2530) พบว่า นักเรียนนายเรือมีเวลาว่างในการอ่านหนังสือไม่เพียงพอและอ่านหนังสือได้ช้า งานวิจัยของอำไพ อ่ำรุ่งทรัพย์ (2530) พบว่าอาจารย์ส่วนใหญ่ประสบปัญหาวารสารภาษาไทยออกล่าช้าและงานวิจัยของ บุญส่ง แก้วรากมุก (2537) พบว่าการจัดหาหนังสือพิมพ์รายวันเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนครูแล้ว ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ